

alueraportti

Etelä-Pohjanmaan maakunnallinen inventointi 2016

Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

LAPUA

KIRKONKYLÄ

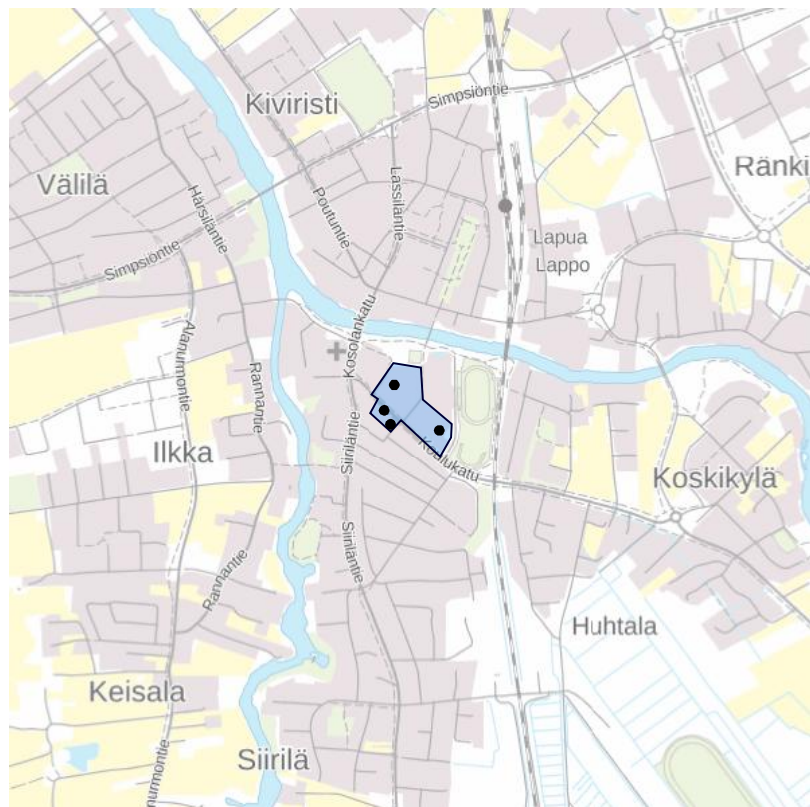
SIIRILÄ, KAUPUNGINOSA 10, KOULUALUE

Yläaste (Kuva: Eija-Liisa Kangas 26.11.2009)

Yläaste: 1951 valmistunut rakennus (Kuva: Eija-Liisa Kangas 26.11.2009)

0 500 m

taustakartta Maanmittauslaitos WMTS 2017

id: 100156
pääas. kunta: Lapua
pääas. kylä: Kirkonkylä
laji: ei määritelty
tyyppi: laitosympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Koulukatu 4, Yläaste

Koulukatu 5, Maanviljelyslyseo

Koulukatu 7, Ortodoksinen rukoushuone

Koulukatu 8, Keskuskoulu

kuvaus:

Koulukadun varressa, koulualueella on Lapuan keskuskoulu (1.- 6. luokat), yläaste ja ns. Puukoulu, joka on tällä hetkellä tyhjiään. Tien toisella puolella sijaitsevat yläasteen tiloina toimiva entinen maanviljelyslyseo ja 1960-luvun alussa valmistunut ortodoksinen rukoushuone.

Keskuskoulun tiloina on 1921 rakennettu, kaksikerroksinen rakennus, jonka jatkona on poikittain 50-luvulla rakennettu kaksi-kolmikerroksinen koulurakennus. Yläasteen koulurakennus on valmistunut 1950-luvun alussa. Rakennuksen liittyy yhdyskäytävällä 70-luvun puolivälissä rakennettu osa. Puukoulu on kaksikerroksinen, hirsirunkoinen rakennus, jossa on etupuolella näyttävät lautakuistit. Rakennus on alun perin ollut kansakoulun opettajien asuintalo.

Koulukeskuksen länsipuolella ovat seurakuntatalo sekä 1930 - 60-luvulla rakennetut Syväoan liikerakennukset (osittain liike- ja asuinkäytössä, osittain tyhjiään), pohjois- ja itäpuolella Lapuanjoki, uimahalli, jäähalli ja urheilukenttä sekä eteläpuolella pienkerrostaloja ja kaksi vanhempaa omakotitaloa.

historia:

Koulukadun pohjoispuoli alkoi muodostua koulualueeksi 1800-luvun lopulla, kun v. 1869 toimintansa aloittaneelle kansakoululle rakennettiin oma rakennus pappilan maalle vuonna 1871. Seuraavana vuonna valmistuivat koulun ulkorakennukset.

Lapualla perustettiin yhteiskoulu 1904. Koulu toimi kaksi vuotta Lahden talon yläkerrassa, kunnes koululle valmistui v. 1907 oma koulurakennus nykyisen yläkoulun paikalle. Yhteiskoulun lisäksi Lapualla toimi vuodesta 1915 lähtien käytännöllinen, ylioppilastutkintoon tähtäävä, reaalipainotteinen yhteiskoulu eli maanviljelyslyseo. Maanviljelyslyseolle rakennettiin oma koulurakennus kansakoulun ja yhteiskoulun läheisyyteen, tien eteläpuolelle vuosina 1917 - 19. Maanviljelyslyseon toiminta loppui v. 1926.

Kansakoulurakennus tuhoutui tulipalossa v. 1919, mutta kahden vuoden kuluttua alueelle valmistui kaksikerroksinen, tiilirunkoinen kansakoulurakennus. Vuonna 1925 pihapiiriin rakennettiin kaksikerroksinen, hirsirunkoinen opettajien asutola (Puukoulu) ulkorakennuksineen.

Kirkonkylän kansakoulussa oli todella ahdasta jo 1930-luvulla. Vuosina 1955 - 56 vanha koulurakennus peruskorjattiin ja koululle rakennettiin tiilinen laajennusosa, jossa oli useita luokkia, viisi opettajien asuntoa ja vahtimesterian asunto. Uudisosan pohjoispuolelle rakennettiin vielä 1958 tilat kansalaiskoululle.

Yhteiskoululle valmistui v. 1951 vanhan koulurakennuksen yhteyteen kolmikerroksinen, tiilirunkoinen laajennusosa. Vanha yhteiskoulu kuitenkin paloi talvella 1951 ja tälle paikalle rakennettiin välittömästi kaksikerroksinen rakennusosa.

Yhteiskoulun ja maanviljelyslyseon tiloista tuli v. 1974 jälkeen yläasteen tiloja, kansakoulun ja kansalaiskoulun tiloista kirkonkylän ala-asteen tiloja. Tilat on peruskorjattu 2000-luvulla.

maastotarkistus:

Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvityksen (2009) inventointityön tavoitteena on ollut kerätä aineistoa osayleiskaavatyötä varten ja luoda pohja-aineisto tarkempiin kohde- ja rakennustason inventointeihin. Kartoituksen kohteina ovat olleet ennen v. 1960 rakennetut pihapiirit ja yksittäiset rakennukset. Työssä on käytetty Härmänmaan miljööprojektissa v. 1999 tehtyjä inventointeja ja RHR:stä työstettyjä rakennuskannan ikäluokituskarttoja. Kaikki vuoden 1999 inventointikohteet on viety yhteisajona sovellukseen v. 2009. Kohteet on myös valokuvattu, ja kuvat on liitetty kohdetietoihin.

Kulttuuriympäristöselvityksessä (2009) rakennettua ympäristöä on tarkasteltu pääasiassa alue- ja kohdetasolla. Kaupunginosittain on kirjoitettu kuvaukset ja koottu historiaa. Inventointivaiheessa on hahmotettu yhtenäisiä rakennettuja alueita ja ryhmitetty yksittäisiä kohteita näiden alle. Lisäksi on täydennetty yleiskaavatyön kannalta merkittäviä kohteiden tietoja ja täydennetty/ inventoitu sellaisia kulttuurihistoriallisia kohteita, jotka sijaintinsa, kuntonsa tai tmv. asian vuoksi ovat vaarassa hävitä.

arviointi:

Koulualue on maakunnallisesti varhain aloittaneen kansakoulun (1869) ja yhteiskoulun (1904) historiallista koulualuetta, jossa rakennuskanta on kerroksellista edustaen 1920, 1950 ja 2000-luvun koulurakentamista. Varsinaisten koulurakennusten lisäksi alueeseen kuuluvat myös 1925 opettajien asuintaloksi rakennettu rakennus ja 1960-luvun alussa valmistunut ortodoksinen rukoushuone.

1905 toimintansa aloittanut Lapuan yhteiskoulu oli koko maasssa kolmas ja Etelä-Pohjanmaalla ensimmäinen maaseutukunnan yhteiskoulu. Myös vuosina 1915 - 26 toiminut maanviljelyslyseo oli toinen maataloutta painottanut yhteiskoulu maassamme. Lapuan yhteiskouluissa kävi oppilaita koko maakunnasta 1950 - 60-luvulle asti, ja yhteiskoululla oli näin laaja merkitys Etelä-Pohjanmaalla.

Yhteiskoulu on myös vaikuttanut Lapuan kirkonkylään kasvuun, mm. Siirilän omakotialueen syntyyn.

- maakunnallinen historiallinen, paikallinen rakennushistoriallinen, paikallinen maisemallinen

arviointi:

MAAKUNNALLINEN INVENTOINTI

Ajallisesti kerroksinen Lapuan yhteiskoulun alue käsittää vanhoja koulurakennuksia sekä vanhan ortodoksisen rukoushuoneen. Historiallisen kansakoulun (1869-1919) paikalle rakennettiin vuonna 1920 yhteiskoulu, jota jatkettiin 1950-luvulla, vuonna 1918 rakennettiin maanviljelyslyseo ja 1940-luvulla kirkon vieressä sijaitsevalle alueelle rakennettiin myös Suistamon ja Impilahden siirtokarjalaisten käyttöön ortodoksinen rukoushuone. Valtakunnallisesti arvokkaan kirkkoympäristön itäreunaan sijoittuva rakennuskokonaisuus muodostaa sivistys- ja sosiaali- ja kirkkohistoriallisesti sekä rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaan kokonaisuuden

lähteet:

Karttunen, M.O. Lapuan satavuotias kansakoulu. 1972.

Lehtinen Erkki, Lapuan historia II, 1984

Rintala Esa, Lapuan oppikoulut 1904 - 2004. 2004.

Ruuskanen Esa - Ylitalo Teppo, Lapuan historia III, 2010.

Suullisia tietoja:

Seppo Malkamäki, Keskuskoulun kiinteistönhoitaja 26.11.2009

Arvo Näykki, Yläasteen entinen kiinteistönhoitaja, puhelinkeskustelu 27.11.2009

laaja kohderaportti

Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

LAPUA

KIRKONKYLÄ

KOULUKATU 8, KESKUSKOULU

Koulukatu 8 (Kuva: Anne Ojanperä 11.09.09)

Keskuskoulu: 1956 valmistunut koulurakennus
(Kuva: Eija-Liisa Kangas 26.11.2009)

id: 36468
kunta: Lapua
kylä: Kirkonkylä
kiinteistötunnus: 408-404-0085-0001
sijainti: Koulukatu 8 62100 LAPUA
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1921, 1956-58
luokitus: ei määritelty
arvottaminen: ei määritelty

inventoija Eija-Liisa Kangas 26.11.2009

kuvaus:

Koulukatu 8:ssa sijaitsee Lapuan keskuskoulu eli alakoulun 1- 6. luokan tilat.

Koulun tiloina on 1920-luvun alussa rakennettu, kaksikerroksinen koulurakennus ja tämän jatkona 1956 - 58 rakennettu, kaksi -kolmikerroksinen rakennus.

Rakennuskokonaisuuden ympärillä on leikki- ja oleskelupihaa, paikoitusalue, Puukoulu, yläaste, uimahalli ja urheilualue. Koulukadun varressa on puukujan erottama kevyenliikenteenväylä ja tien toisella puolella pienkerrostaloja.

historia:

Nykyinen keskuskoulun alue alkoi muodostua koulualueeksi 1800-luvun lopulla, kun v. 1869 toimintansa aloittaneelle kansakoululle rakennettiin oma rakennus pappilan maalle v. 1871. Seuraavana vuonna valmistuivat koulun ulkorakennukset.

Kansakoulurakennus tuhoutui tulipalossa v. 1919. Kahden vuoden kuluttua alueelle valmistui kaksikerroksinen, tiilirunkoinen kansakoulurakennus rakennusmestari Juho Kukkolan piirustusten mukaan. V. 1925 alueelle rakennettiin myös kaksikerroksinen hirsirakennus opettajien asunnoiksi (Puukoulu).

Vaikka Lapualle perustettiin useita kansakouluja 1800-luvun lopulta lähtien, oli kirkonkylän kansakoulussa todella ahdas jo 1930 - 40-luvuilla. Vuosina 1955 - 56 vanha koulurakennus peruskorjattiin ja koululle rakennettiin tiilinen laajennusosa, jossa oli useita luokkia, viisi opettajien asuntoa ja vahtimestarin asunto. Uudisosan pohjoispuolelle rakennettiin vielä 1958 tilat kansalaiskoululle.

1970- 80-lukujen kuluessa purettiin koulualueelta Puukoulun läheisyydessä sijainneet talousrakennukset: 1970-luvun alkupuolella lähellä Puukoulu ollut sauna-pesuhuone-maakellari, v. 1976 vastapäätä sijainnut talousrakennus (alun perin talli/navetta, ulkokuoneet ja puulato) ja 1980-luvulla sen kanssa kulmittain ollut luhti.

Keskuskoulun tilat peruskorjattiin 2007 - 2008.

maastotarkistus:

Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvityksen (2009) inventointityön tavoitteena on ollut kerätä aineistoa osayleiskaavatyötä varten ja luoda pohja-aineisto tarkempaan kohde- ja rakennustason inventointeihin. Kartoituksen kohteina ovat olleet ennen v. 1960 rakennetut pihapiirit ja yksittäiset rakennukset. Työssä on käytetty Härmänmaan miljööprojektissa v. 1999 tehtyjä inventointeja ja RHR:stä työstettyjä rakennuskannan ikäluokituskarttoja. Kaikki vuoden 1999 inventointikohteet on viety yhteisajona sovellukseen v. 2009. Kohteet on myös valokuvattu, ja kuvat on liitetty kohdetietoihin.

Kulttuuriympäristöselvityksessä (2009) rakennettua ympäristöä on tarkasteltu pääasiassa alue- ja kohdetasolla. Kaupunginosittain on kirjoitettu kuvaukset ja koottu historiaa. Inventointivaiheessa on hahmotettu yhtenäisiä rakennettuja alueita ja ryhmitetty yksittäisiä kohteita näiden alle. Lisäksi on täydennetty yleiskaavatyön kannalta merkittäviä kohteiden tietoja ja täydennetty/ inventoitu sellaisia kulttuurihistoriallisia kohteita, jotka sijaintinsa, kuntonsa tai tmv. asian vuoksi ovat vaarassa hävitä.

arviointi:

- maakunnallisesti varhain aloittaneiden kansakoulun (1869) koulualuetta, jossa on toiminut kansakoulu 1870-luvulta lähtien
- nykyiset koulurakennukset 1920- ja 50-luvuilta, rakennukset peruskorjattu 2000-luvulla
- osa maakunnallisesti merkittävää koulualuetta (kansakoulu, yhteiskoulu ja maanviljelyslyseo)

lähteet:

Karttunen, M.O. Lapuan satavuotias kansakoulu. 1972.

Lehtinen Erkki, Lapuan historia II, 1984

Rintala Esa, Lapuan oppikoulut 1904 - 2004. 2004.

Suullisia tietoja:

Seppo Malkamäki, Keskuskoulun kiinteistönhoitaja 26.11.2009

Arvo Näykki, Yläasteen entinen kiinteistönhoitaja, puhelinkeskustelu 27.11.2009

KESKUSKOULU

id: 32782
rakennustyyppi: koulu- ja opetusrakennukset
alkup. käyttö: 511 yleissivistävien oppilaitosten rakennukset
nyk. käyttö: 511 yleissivistävien oppilaitosten rakennukset
ajoitus: 1921, 1956, 1958
kerrosluku: 3 / 2
perustus: graniittilohkareet / betoni
runko: tiili
vuoraus: tiili / sileä rappaus / roiskerappaus
ulkoväri: tiili / keltainen, valkoinen, siniharmaa
kattomuoto: satulakatto
kate: tiili
ikkunat: kahdeksanruutuiset, kaksiruutuiset

kuvaus:

Rakennuskokonaisuudessa on lohkokiviperustukselle tehty, tiilirunkoinen, kaksikerroksinen koulurakennus ja tämän kanssa poikittain 1950-luvulla rakennettu kaksi- ja osittain kolmikerroksinen rakennus.

1920-luvun rakennusosassa on aumakatto ja sivuilla pylväiden kannattamin päätykolmioin koristetut frontonit, joihin sijoittuvat sisäänkäynnit. Rakennuksessa on myös valkoiset kulmapilasterit ja voimakas valkoinen räystäsprofilointi.

1950-luvun rakennuksessa on satulakatto, rappauspinta tai rappauksen ja tiilen vuorottelua ja useita sisäänkäyntejä. Rakennuksessa on kellaritilojen päällä osittain kaksikerrosta, osittain kolme.

historia:

Keskuskoulun vanhempi osa rakennettiin tulipalossa tuhoutuneen kansakoulun tilalle v. 1921 rakennusmestari Juho Kukkolan piirustusten mukaan.

V. 1956 vanha koulurakennus peruskorjattiin ja sen jatkoksi rakennettiin laajennusosa, jossa oli luokkatiloja, vahtimestarin asunto ja viisi opettajain asuntoa. Uudisrakennuksen ja korjauksen suunnitteli Insinööritoimisto Niemelä. Vuonna 1958 rakennuskokonaisuuden koillispuolelle rakennettiin vielä kansakaiskoulun tilat.

Vuosina 2007 - 2008 rakennuskokonaisuus peruskorjattiin. Tällöin mm. rakennuksiin uusittiin katot, ikkunat ja ulko-ovet, sisätilat peruskorjattiin ja kolmanteen kerrokseen rakenenttiin kirjastotiloja ja atk-luokka, 1920-luvun rakennusosaan palautettiin sisäänkäynnin pylväät.

erityispiirteet:

- 1920-luvun rakennusosassa julkisivujen keskellä hieman ulkonevat sisäänkäynnit, joissa valkoisten pylväiden kannattamat päätykolmiofrontonit

tutkimushistoria:

Kohde on inventoitu osana Härmänmaan miljööprojektin inventointia, Maria Iivari 28.7.1999

Valokuvat: Liite 1(filmi 8, kuvat 35- 37)

lähteet:

Karttunen M.O. Lapuan satavuotias kansakoulu. 1972

Suullisia tietoja: Seppo Malkamäki, 26.11.2009